Atisat atortullu

Norgemiut puisip amianik kamippaliaat © Topaz of Norway

Arfernit puisinillu pineqarsinnaasut tamangajammik atoriaannaasarput aamma atisaliarineqartarlutillu atortussiarineqartarput. Arferit saarngi, kigutaat soqqaallu, puisit kigutaat aammalu aarrit qilalukkallu tuugaavi qiperugaasarput allatulluunniit atorneqartarlutik. Atugaanerpaavoq puisip amia, imermit pitarneqarsinnaannginnera, suiitsuunera attartuneralu pillugit atorumaneqarnerusarluni. Atisaliarineqarlunilu atortussiarineqartarpoq, ilaatigut tupiliarineqartarluni, qaanniornermi qamusiornermilu atugaasarluni qipiliarineqartarlunilu.

Nalunngiliuk...

- Puisip amia attartuneruvoq pinngortitamilu nungujartorsinnaalluni.
- Nunap inuiisa ilarpassuisa puisi nerisariinnarnagulu atisariinnanngilaat, aammali inuuniutigalugu puisip neqaa amialu tuniniartarpaat.
- Aamma puisip amia nunani tamalaani mutinik inuulluataarniutinillu atisaliornermi atorneqartarput.
- 2009-mi puisinit nioqqutissianik tamanik EU-mut eqqussuineq inerteqqutaalerpoq. Inerteqqut tamanna nunap inuiisa nioqqutissiaannut atuutinngikkaluartoq erseqqissumik paasissutissiissutigineqarsimanngilaq, nunallu inuiisa puisit amiinik nioqquteqartarnerat ajalusoormat piniartorpassuit aningaasarsiornerunissamut nunanillu tamalaanik niueqateqarnissamut periarfissaarupput.

FOLD

Atisat atortullu

Puisip amii pisoqqat
© Victorian Collections

Puisinik arfernillu atortussiat qangarsuaaniilli pissamaataapput renaleqangaartut Kalaallit Nunaanni, Canadap avannarpasissuani Alaskamilu, Skandinaviami, Baltikummimi nunanilu Europap kujataaniittuni, ilaatigut Frankrigimi, Spaniami Tuluillu Nunaanni. Umeåp eqqaani Sverigemiittumi puisip amianik kamippalianik saviminernik kapinartunik quaannaveeqqusersukkanik sermikkoorutaasinnaasunik nassaartoqarsimavoq. Aamma sisoraatit ataannut puisip amianik amitsunngorlugu qullukkamik nippussisoqartarpoq sisorartoq sisoornani qummukajaakkoorsinnaanngorluni. Ullumikkut taakku nylonimit mohairimilluunniit sanaajusarput sulili tuluttut 'amernik' taaneqartarlutik. Taamatut pinngortitami ilutsinik ilaarsisoqartarnera biomimikkimut takussutissaavoq.

Miluumasut imarmiut amiinnaanngitsoq qangarsuaaniilli assigiinngitsorpassuarnik atortussiarineqartarput. Qanga Skandinaviami miluumasut imarmiut saarngi pinnguaatini illersartutut qiperugaasarput. Arferit soqqaat 1900-kkut aallartinnerat tikillugu korsettiliornermi atorneqartarput. Taakkua saniatigut 1900-kkut qiteqqunnerat tikillugu iginneq makkariinaliarineqartarlunilu punniliarineqartarpoq, aamma sorsunnersuarmi siullermi aappaannilu qaartartunut nitroglyceriniliarineqartarpoq. Niisarnat aqajarui Savalimmiormiut umiatsiaanni 1970-ikkut tikillugit puttaqutitut atorneqartarput. Issittumi miluumasut iloqutaat annoraaliarineqartarput oqitsunnguit, isugutaarsarsinnaasut imermit pitarneqarsinnaanngitsut.

Puisip inalugaanik annoraaliat
Tunumeersut © Roberto Fortuna, CC BY-NC-SA 4.0

Oqallisigisiuk: Plastikkimit atisaliat nutaaliat avatangiisinut plastikkinik kemikalianillu aniatitsisarput, pinngortitami nungujartortinneqarsinnaanatik. Puisip amia atugassiaavoq imminut akilerluarsinnaanerusoq. Illit qanoq isumaqarpit? Atortussiat assigiinngitsut pitsaaqutaat ajoqutaallu eqqartorsigit.

Uumasunik imarmiunik atisaliat atortussiallu pillugit NAMMCO-p nittartagaani atuarnerusinnaavutit: